

НАСОКИ

за периодот на опоравување и рефлексija

(член 13 од Конвенцијата на Советот на Европа
за акција против трговија со луѓе)

ГРЕТА

Група експерти
за акција против
трговија со луѓе

THB-GRETA(2024)14

Превод кофинансиран
од Европската Унија

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

НАСОКИ

за периодот на опоравување и рефлексija

(член 13 од Конвенцијата на Советот на Европа
за акција против трговија со луѓе)

ГРЕТА

Група експерти за акција
против трговија со луѓе

Совет на Европа

Издание на француски јазик:
*Note d'orientation sur la période de
rétablissement et de réflexion*

Овој превод е направен со финансиска поддршка на Европската Унија и на Советот на Европа. Наведената содржина е единствена одговорност на Советот на Европа и не значи дека секогаш ги одразува ставовите на Европската унија.

Сите барања во врска со репродукцијата/преведувањето на целиот или делови од документот, треба да се достават до Директоратот за комуникација, Совет на Европа (F-67075 Strasbourg Cedex или publishing@coe.int). Целата друга кореспонденција во врска со оваа публикација треба да се упати на Секретаријатот на Конвенцијата на Советот на Европа за акција против трговијата со луѓе trafficking@coe.int

Фотографија: Shutterstock

Оваа публикација не е лектурирана од уредувачката единица на СПДП со намера да се поправат печатните и граматичките грешки.

© Совет на Европа, септември 2024

Содржина

I. ВОВЕД	6
II. ЦЕЛИ И ПРИНЦИПИ НА ПЕРИОДОТ НА ЗАКРЕПНУВАЊЕ И РЕФЛЕКСИЈА	7
1. Закрепнување на жртвата.....	7
2. Рефлексија за соработката со властите	7
3. Идентификација на жртвите и истрага/гонење на сторителите.....	7
4. Неусловност	8
5. Недискриминација	8
6. Примена на принципот на неказнување	8
III. КОНЦЕПТИ НА ТОЛКУВАЊЕ	8
1. Разумни основи да се верува дека некое лице е жртва на трговија со луѓе	8
2. Без нарушување на активностите што ги спроведуваат надлежните органи	9
IV. ПРАВНА ОСНОВА И ПОСТАПКА ЗА ДОДЕЛУВАЊЕ НА ПЕРИОД ЗА ОПОРАВУВАЊЕ И РЕФЛЕКСИЈА	10
1. Како треба да се регулира периодот на закрепнување и рефлексија?	10
2. Кој има право да добие период на опоравување и рефлексија?.....	11
3. Кога треба да започне периодот на закрепнување и рефлексија?	11
4. Колку долго треба да трае периодот на закрепнување и рефлексија?	12
5. Престанок на периодот на закрепнување и рефлексија	12
6. Основи за неодобрување или отповикување на периодот за опоравување и рефлексија	13
<i>i. Основи за нарушување на јавен ред</i>	<i>13</i>
<i>ii. Неправилно побаран статус на жртва</i>	<i>14</i>
V. МЕРКИ ЗА ПОМОШ ЗА ВРЕМЕ НА ПЕРИОДОТ НА ЗАКРЕПНУВАЊЕ И РЕФЛЕКСИЈА	15
VI. ОДНОС ПОМЕЃУ ПЕРИОДОТ НА ОПОРАВУВАЊЕ И РЕФЛЕКСИЈА И ДОЗВОЛИТЕ ЗА ПРЕСТОЈ	16
VII. ОДНОС ПОМЕЃУ ПЕРИОДОТ НА ЗАКРЕПНУВАЊЕ И РЕФЛЕКСИЈА И МЕЃУНАРОДНА ЗАШТИТА	16
VIII. ПРИМЕНА НА ПЕРИОДОТ НА ОПОРАВУВАЊЕ И РЕФЛЕКСИЈА КАЈ ДЕЦАТА	17
IX. ПРАКТИЧНИ ЧЕКОРИ ЗА ДА СЕ ОБЕЗБЕДИ ДОСЛЕДНА ПРИМЕНА НА ПЕРИОДОТ НА ЗАКРЕПНУВАЊЕ И РЕФЛЕКСИЈА	17
1. Систематско обезбедување информации за жртвите.....	17
2. Обука и упатства за релевантни професионалци	17
3. Собирање податоци	18
X. ДЕЈСТВО НА КЛАУЗУЛАТА ЗА ИСКЛУЧУВАЊЕ (ЧЛЕН 40, СТАВ 3 ОД КОНВЕНЦИЈАТА)	18

I. ВОВЕД

1. Периодот на закрепнување и рефлексија, кој е предвиден во член 13 од Конвенцијата на Советот на Европа за акција против трговијата со луѓе (во натамошниот текст „Конвенцијата“) е суштински чекор во заштитата и помошта на жртвите на трговија со луѓе. Оваа одредба е опишана како еден од „најоригиналните, најмоќните, но сепак оспорувани концепти во креирањето политики за борба против трговијата со луѓе“¹. Како што е очигледно од историјата на изготвување на Конвенцијата, вклучувањето на оваа одредба во Конвенцијата беше „обележано со длабока контроверзност помеѓу владите на Советот на Европа, Европската Унија (ЕУ) и граѓанското општество“². Истовремено, одредбата беше истакната како „ефективна најдобра практика и хуманитарна мерка за заштита на човековите права на лицата подложени на трговија со луѓе“.³

2. Согласно членот 13 од Конвенцијата:

1. Секоја Страна ќе обезбеди во своето внатрешно право период на опоравување и рефлексија од најмалку 30 дена, кога има разумни основи да се верува дека засегнатото лице е жртва. Периодот ќе треба да е доволен за засегнатото лице да се опорави и да избега од влијанието на трговците со луѓе и/или да донесе информирана одлука за соработка со надлежните органи. Во овој период нема да може да се спроведе каква било наредба за протерување против него или неа. Оваа одредба не е во спротивност со активностите што ги спроведуваат надлежните органи во сите фази на релевантните домашни постапки, а особено кога се води истрага и кривичен прогон за определено кривично дело. Во текот на овој период, Страните ќе им овозможат на засегнатите лица да останат на нивната територија.

2. Во овој период лицата од став 1 на овој член имаат право на мерките содржани во член 12 ставови 1 и 2.

3. Страните не се обврзани да го почитуваат овој период ако тоа ги спречуваат да го сочуваат јавниот ред или ако се утврди дека статусот на жртва се бара неправилно.

3. Мониторингот на имплементацијата на Конвенцијата од страна на Групата експерти за акција против трговијата со луѓе (ГРЕТА) расветли низа тешкотии во примената на член 13 од Конвенцијата⁴. ГРЕТА забележа дека во некои земји периодот на закрепнување и рефлексија не е предвиден во внатрешното право или се толкува на начин што не е во согласност со членот 13. Покрај тоа, во многу држави членки има многу мал број на дозволените периоди за закрепнување и рефлексија или недостасуваат соодветни податоци. Следствено, ГРЕТА одлучи да ги подготви овие Насоки со цел да го зајакне спроведувањето на обврската за определување на период за опоравување и рефлексија за жртвите на трговија со луѓе и да обезбеди конкретни и практични упатства за релевантните органи, агенции и граѓански организации. Насоките ги истакнува целите и принципите на периодот на закрепнување и рефлексија, правната основа и процедурите за негово доделување, како и врската со другите одредби од Конвенцијата и со Директивата на ЕУ 2004/81/ЕЗ од 29 април 2004 година за дозвола за престој издадена на државјани на трети земји кои се жртви на трговија со луѓе или кои биле предмет на акција за олеснување на илегалната имиграција кои соработуваат со надлежните органи.

¹ Џилиа Планицер, Хелмут Сакс, (уредници) [A Commentary on the Council of Europe Convention on Action against Trafficking in Human Beings](#), Елгар Коментари, 2020, стр. 183.

² Ibid., стр. 184. Види исто стр.185-189 со детали за дискусиите на Ad hoc Комитетот за акција против трговија со луѓе (САНТЕН) which drafted the Convention

³ UNODC, [Toolkit to Combat Trafficking in Persons](#), Обединети нации, 2008, стр. 326.

⁴ Види GRETA [4th General Report](#) (главни поенти од првиот круг на евалуации), 2015, стр. 46-47, и GRETA [9th General Report](#) (главни поенти од вториот круг на евалуации), 2020, стр. 57-58

II. ЦЕЛИ И ПРИНЦИПИ НА ПЕРИОДОТ НА ЗАКРЕПНУВАЊЕ И РЕФЛЕКСИЈА

1. Закрепнување на жртвата

4. Првата цел на периодот на закрепнување и рефлексija е да им се овозможи на жртвите на трговија со луѓе да закрепнат. Оваа цел, која во суштина е хуманитарна мерка, потврдува дека жртвите на трговија со луѓе се крајно ранливи по траумата што ја доживеале и се совпаѓа со пристапот насочен кон жртвата, кој го предвидува Конвенцијата. Закрепнувањето на жртвите подразбира, на пример, здравување на раните и опоравување од физичката повреда што ја претрпеле. Тоа исто така имплицира дека им е дадено време да закрепнат за да добијат минимум психолошка стабилност⁵. На периодот на закрепнување и рефлексija треба да се гледа како на дел од заштитата и помошта што Конвенцијата ја предвидува за жртвите на трговија со луѓе. Со цел да се поддржи закрепнувањето на жртвите, Конвенцијата предвидува дека на жртвите треба да им се овозможи пристап до мерките за помош предвидени во член 12, ставови 1 и 2 (види ставови 40-44 од овие Насоки).

2. Рефлексija за соработката со властите

5. Друга цел на периодот на закрепнување и рефлексija е да и се овозможи на жртвата да донесе информирана одлука за тоа дали сака да соработува со надлежните органи во истрагата и гонењето на трговците со луѓе. Информираниот одлучување значи дека жртвата е при здрава свест и ментално мирна, знае за мерките за заштита и помош кои и се достапни и за можните судски постапки против трговците со луѓе. За да им овозможат на жртвите да донесат информирана одлука, властите треба да обезбедат тие да бидат соодветно и целосно информирани за нивните права на јазик што можат да го разберат, како и за импликациите од нивното учество во кривичната постапка и за достапните мерки за заштита. Таквата одлука бара жртвата повеќе да не биде под влијание на трговците со луѓе⁶. Затоа, од суштинско значење е да се создаде заштитена средина во која жртвите се чувствуваат безбедно и да им се обезбеди психолошко советување и друга помош за да им се помогне да го избегнат влијанието на трговците со луѓе и да им се овозможи да донесат независна и информирана одлука за тоа дали би сакале да учествуваат во кривичната постапка.

3. Идентификација на жртвите и истрага/гонење на сторителите

6. Давање на период за опоравување и рефлексija веднаш штом има разумни основи да се верува дека некое лице е жртва на трговија со луѓе, гарантира дека засегнатото лице нема да биде отстрането од територијата на земјата во текот на овој период, и ќе се дозволи да се заврши процесот на идентификација на жртвата. Како што е предвидено во член 10, став 2 од Конвенцијата, државите обезбедуваат соработка на органите надлежни да ги идентификуваат жртвите на трговија со луѓе со релевантните организации за поддршка во процесот на идентификација.⁷ Довербата на жртвите кон властите ќе биде зголемена за време на периодот на закрепнување и рефлексija, бидејќи им се обезбедуваат безбедна средина и мерки насочени кон нивно закрепнување. Како резултат на тоа, можеби жртвите ќе бидат поподготвени да зборуваат за своето искуство и да соработуваат во текот на истрагата и кривичното гонење на трговците со луѓе.

⁵ Види [Explanatory Report](#) на Конвенцијата на Советот на Европа за акција против трговија со луѓе (2005), став 173

⁶ Види [Explanatory Report](#) на Конвенцијата, став 174.

⁷ Види [Explanatory Report](#) на Конвенцијата, став 131

4. Неусловност

7. Единствениот предуслов за доделување на периодот за опоравување и рефлексija е да постојат разумни основи да се верува дека некое лице е жртва на трговија со луѓе. Поради тоа, доделувањето на овој период не треба да биде условено со било какви дејствија на жртвите, вклучително и нивната подготвеност да соработуваат со властите. Освен тоа, на жртвите треба да им се понуди период на опоравување и рефлексija, дури и ако од самиот почеток се изјаснат дека не сакаат да соработуваат во кривичната истрага против трговците со луѓе или кога не се доживуваат себе си како жртви на трговија со луѓе.

5. Недискриминација

8. Во согласност со член 3 од Конвенцијата, периодот на закрепнување и рефлексija треба да се применува без дискриминација по која било основа како што се пол, раса, боја, јазик, религија, политичко или друго мислење, национално или социјално потекло, поврзаност со национално малцинство, сопственост, раѓање или друг статус. Претпоставените жртви на трговија со луѓе за целите на каква било форма на експлоатација (не само сексуална експлоатација) имаат право на период на закрепнување и рефлексija.

6. Примена на принципот на неказнување

9. Доделувањето на периодот за опоравување и рефлексija е тесно поврзано со примената на принципот за неказнување, предвиден во член 26 од Конвенцијата. Прво, фактот што не е возможно да се спроведат било какви одлуки за протерување на жртвите за време на периодот на закрепнување и рефлексija, ја става во мирување депортацијата на жртвите заради прекршувања на правилата на имиграција, кои трговци со луѓе честопати ги принудуваат жртвите на трговија со луѓе да ги извршат. Понатаму, фактот дека на едно лице му е даден период за опоравување и рефлексija како претпоставена жртва на трговија со луѓе треба да се земе предвид од страна на органите за спроведување на законот во истрагата на кривичните дела што можеби ги извршила жртвата. Властите треба да осигураат жртвите да не се казнуваат за било какви прекршувања на законот кој жртвите биле принудени да ги направат од страна на трговците со луѓе. Во овој контекст, од клучно значење е да се обезбедат насоки и обука за примената на членовите 13 и 26 од Конвенцијата на релевантните органи, како и да се обезбеди соодветна комуникација помеѓу органите за спроведување на законот кои го истражуваат случајот против жртвата и оние кои ги истражуваат трговците со луѓе.

III. КОНЦЕПТИ НА ТОЛКУВАЊЕ

1. Разумни основи да се верува дека некое лице е жртва на трговија со луѓе

10. Согласно член 13, став 1, од Конвенцијата, периодот на закрепнување и рефлексija мора да се додели веднаш штом има разумни основи да се верува дека некое лице е жртва на трговија со луѓе, односно пред да се заврши процесот на идентификација. Иако Конвенцијата не го дефинира терминот „разумни основи“, прагот за такво определување треба да биде низок. Стандардот за разумна основа не бара апсолутна сигурност, но е доволен показател дека едно лице може да биде жртва на трговија со луѓе. Индикатори за трговија со луѓе се развиени од различни меѓународни организации⁸ како и на национално ниво. Специјализираните организации за поддршка на жртвите кои обезбедуваат помош

⁸ Како на пример Меѓународна организација на трудот (ILO), Меѓународна организација за миграции (IOM), Канцеларијата на Обединети нации за дрога и криминал (UNODC) и Меѓународниот центар за развој на политика за миграција (ICMPD).

на претпоставените жртви на трговија со луѓе може да играат клучна улога во одредувањето на стандардот за разумна основа.

11. Условите за доделување на периодот за опоравување и рефлексija се исполнуваат веднаш штом ќе се утврдат разумни основи, без оглед на кои било други фактори како што е фактот дека лицето негира дека е жртва на трговија со луѓе или не поднело кривична пријава, или дека властите сметаат дека е малку веројатно дека ќе отворат истрага за случајот (на пример, ако трговијата со луѓе се случила во странство). Во овој контекст, ГРЕТА се повикува на пресудата на Европскиот суд за човекови права во случајот V.C.L. и A.N. против Обединетото Кралство, според која „штом властите се свесни, или треба да бидат свесни, за околностите што доведуваат до веродостојно сомневање дека поединецот... можеби бил тргуван или експлоатиран, тој или таа треба веднаш да се процени од страна на поединци обучени и квалификувани за постапување со жртви на трговија со луѓе.“⁹

12. При утврдувањето дали постојат разумни основи, властите треба да ги земат предвид сите достапни информации, вклучително и изјавата на жртвата, изјавите на очевидците, медицинските или други вештачења, патните евиденции, електронските докази, како и сите други релевантни информации. Властите треба да го имаат на ум влијанието на траумата врз исказот на жртвите, вклучувајќи го и фактот дека тие можеби не сакаат да споделуваат информации и може да даваат контрадикторни изјави.¹⁰ Згора на тоа, тие можеби сè уште се зависни од трговците со луѓе и можеби не се гледаат себе си како жртви. Покрај тоа, жртвите може да имаат општа недоверба кон властите и може да се плашат од казна, особено ако се незаконски присутни во земјата. Други фактори кои би можеле да влијаат на подготвеноста на жртвата да открие информации вклучуваат можна романтична врска на жртвата со трговецот со луѓе, стигма или ниски когнитивни способности.¹¹

2. Без нарушување на активностите што ги спроведуваат надлежните органи

13. Бидејќи целта на периодот на закрепнување и рефлексija, покрај закрепнувањето, е да им се овозможи на жртвите да размислат за нивното учество во кривичната постапка, одлуката за доделување на овој период не може да биде условена од соработката на жртвата со властите. Во исто време, член 13, став 1 од Конвенцијата наведува дека „оваа одредба не е во спротивност со активностите што ги спроведуваат надлежните органи во сите фази на релевантните домашни постапки, а особено кога се истражуваат и кривично гонат соодветни кривични дела.“ Појаснувањето на Конвенцијата прецизира дека одлуката за соработка со надлежните органи не ја исклучува обврската да се сведочи кога тоа го бара судијата, и дека лицето од кого законски се бара да сведочи не може тоа да го одбие врз основа на членот 13(1).¹²

14. Можната спротивставеност помеѓу целта на периодот на опоравување и рефлексija и обврската за сведочење може да се реши со примена на пристапот заснован врз човековите права и ориентиран кон жртвата, кој е клучен во Конвенцијата, со цел да се постигне правична рамнотежа помеѓу потребите на жртвата и она што е неопходно за истрагата.

15. Може да има ситуации во кои полицијата треба итно да разговара со жртвата, на пример со цел да добие информации неопходни за спасување на други жртви или за фаќање на сторителот. Во такви случаи треба да се направи проценка дали овие активности може да се спроведат без учество на жртвата (на пример, собирање информации од други извори) и дали активностите може да се одложат

⁹ Европски суд за човекови права, [V.C.L. and A.N. v. the United Kingdom](#), став 160

¹⁰ Види, на пример, Насоки на Home Office на Обединетото кралство [Modern slavery: how to identify and support victims](#), што дава детален преглед на околностите кои може да влијаат врз изјавата на жртвите кои ја даваат на надлежните.

¹¹ Види изјава на Helen Bamber Foundation на <https://www.helenbamber.org/resources/latest-news/new-test-reasonable-grounds-decisions-modern-slavery-guidance-withdrawn>

¹² Види [Explanatory Report](#) на Конвенцијата, став 176.

до крајот на периодот на закрепнување и рефлексija. Доколку учеството на жртвата за време на периодот на опоравување и рефлексija е апсолутно неопходно за да се обезбеди истрага, треба да се применат процесни заштитни мерки за да се заштити жртвата. Жртвите треба да бидат сместени во безбедна средина и да им се обезбедат сите потребни информации во врска со, меѓу другото, импликациите од нивната соработка со властите и нивните права како учесници во кривичната постапка. Доколку жртвата добива психо-социјална помош од организација за поддршка на жртвите, добра практика е да се консултираат претставниците на таа организација во врска со тоа дали жртвата е подготвена да биде интервјуирана. За време на секое интервју со полицијата, жртвата треба да има можност да биде придружувана од лице од доверба¹³ и/или психолог или адвокат и треба да биде интервјуирана во безбеден амбиент без дополнителни трауми, при што особено внимание ќе се посвети на избегнување понатамошна трауматизација. Освен ако не е неопходно за кривичната постапка, треба да се избегнува повторување на интервјуа со жртвите за време на периодот на закрепнување и рефлексija.

16. Додека државите членки имаат обврска според Конвенцијата да обезбедат ефикасна истрага и гонење на случаите на трговија со луѓе, кривичната постапка не треба да зависи од поднесувањето жалба или пријава од жртвата (член 27, став 1). Истрагата не треба да се потпира само на изјавата на жртвата и секогаш кога е можно, органите на прогонот треба да прибираат други релевантни докази додека жртвата закрепнува. Ова не е само во интерес на жртвата, туку и на истрагата, бидејќи изјавите на жртвите до властите може да бидат неверодостојни ако тие се сеуште во шок поради тоа што го преживеале.¹⁴ Покрај тоа, во текот на почетниот период по нивното откривање, жртвите веројатно се плашат од трговците со луѓе и не сакаат да зборуваат за нивните искуства.¹⁵ Така, притисокот врз нив прерано да дадат изјава може да доведе до споделување на неверодостојни информации.

IV. ПРАВНА ОСНОВА И ПОСТАПКА ЗА ДОДЕЛУВАЊЕ НА ПЕРИОД ЗА ОПОРАВУВАЊЕ И РЕФЛЕКСИЈА

1. Како треба да се регулира периодот на закрепнување и рефлексija?

17. Во согласност со член 13, став 1 од Конвенцијата, периодот на закрепнување и рефлексija мора да биде експлицитно предвиден во домашното право (т.е., не само во домашно упатство или прирачник). Имањето јасна правна основа за доделување на периодот за опоравување и рефлексija создава правна сигурност и доследност во примената. Во отсуство на експлицитна правна рамка во врска со периодот на закрепнување и рефлексija, претпоставените жртви на трговија со луѓе ризикуваат да бидат депортирани и да не им се даде потребното време да се опорават од доживеаната траума и да донесат информирана одлука за можна соработка со властите.

18. Постапката за доделување на периодот за опоравување и рефлексija треба да биде јасно дефинирана. Одлуката за доделување период на опоравување и рефлексija може да се довери на една или неколку владини агенции, но таа секогаш треба да биде формална одлука, со што ќе се обезбеди поголема заштита за жртвата. Понатаму, формалната одлука подразбира дека засегнатото лице или неговиот законски застапник има можност да поднесе жалба на одлуката со која се одбива доделување на период за закрепнување и рефлексija. GRETA ја забележува позитивната пракса што постои во некои земји, според која специјализираните организации кои ги идентификуваат жртвите на трговија со луѓе, ним им помагаат да поднесат барање за период за опоравување и рефлексija до властите.

¹³ Види Комитет на Министри [Recommendation CM/Rec\(2023\)2 of the Committee of Ministers to member States on rights, services and support for victims of crime](#), член 5(3).

¹⁴ Види [Explanatory Report](#) на Конвенцијата, став 174.

¹⁵ Види изјава на Helen Bamber Foundation на <https://www.helenbamber.org/resources/latest-news/new-test-reasonable-grounds-decisions-modern-slavery-guidance-withdrawn>

19. Одлуката за доделување период за опоравување и рефлексија не треба да биде во форма на одложена „наредба за напуштање на земјата“. Иако таквото овластување им овозможува на жртвите да имаат корист од периодот на закрепнување и рефлексија, тоа не го одразува духот во кој треба да се додели, односно, да не се притиска жртвата, со што ќе и се овозможи во мир да донесе одлука.

20. Периодот на закрепнување и рефлексија треба да им се нуди систематски на претпоставените жртви на трговија со луѓе, без тие да мора да аплицираат за тоа. Претпоставените жртви треба да бидат целосно информирани за нивното право на период на опоравување и рефлексија, како и за мерките за помош што може истовремено да ги добијат. Ако жртвата одлучи да не го искористи овој период и наместо тоа сака да ја напушти земјата или веднаш да соработува со властите (видете ги ставите 27 и 30 од овие Насоки), властите треба да се осигураат дека жртвата е целосно свесна за последиците од одлуката да не прифати период на опоравување и рефлексија.

2. Кој има право да добие период на опоравување и рефлексија?

21. Според Појаснувањето на Конвенцијата, член 13 има за цел да се примени на жртвите на трговија со луѓе кои се нелегално присутни на територијата на една страна или кои се легално резиденти со дозвола за краткотраен престој, бидејќи таквите дозволи може да истечат или да бидат прекинати изложувајќи го лицето на депортација.¹⁶ Последново може да биде особено важно за жртвите на трговија со луѓе со цел трудова експлоатација кои влегле во земјата со привремена дозвола за работа и престој. Со оглед на тоа што по истекот на три месеци, државјаните на ЕУ/ЕЕА можат да останат легално во другите земји на ЕУ само доколку исполнуваат голем број барања (на пример, економска активност, доволно ресурси, студирање на факултет), постои можноста тие да се сметаат дека имаат нерегуларен престој и треба да имаат право на периодот на закрепнување и рефлексија.

22. Жртвите кои биле предмет на трговија со луѓе и експлоатирани во земја различна од онаа во која биле идентификувани како претпоставени жртви, имаат право на период на опоравување и рефлексија како и сите други претпоставени странски жртви на трговија со луѓе.¹⁷ Ова исто така важи и за жртвите кои бараат меѓународна заштита и треба да бидат вратени во друга држава во согласност со Даблинската регулатива¹⁸ (види став 49 од овие Насоки).

23. Иако од текстот на член 13 од Конвенцијата е јасно дека овој член не е наменет за државјани на земјата во која тие се идентификувани како жртви на трговија со луѓе, или за жртви со безусловно право да останат на територијата, некои земји предвидоа во домашниот закон доделување на период за опоравување и рефлексија на жртвите кои се нивни државјани или жители.¹⁹

3. Кога треба да започне периодот на закрепнување и рефлексија?

24. Периодот за опоравување и рефлексија мора да се додели веднаш штом има разумни основи да се верува дека некое лице е жртва на трговија со луѓе, а не по завршување на процесот на идентификација. Општо земено, периодот на закрепнување и рефлексија започнува на денот на одлуката за доделување таков период. Сепак, некои држави може да го сметаат за датум на започнување датумот на откривање на претпоставена жртва на трговија со луѓе. Во случај да постои јаз помеѓу времето на откривање и времето на издавање формална одлука за давање период за

¹⁶ Види [Explanatory Report](#) на Конвенцијата, став 172

¹⁷ Види извештај на 5ти состанок на ad hoc Комитетот на акција против трговија со луѓе (САНТЕН), став 90.

¹⁸ Регулација бр. 604/2013 на Европскиот парламент и на Советот од 26 јуни 2013 со кој се етаблираат критериуми и механизми за определување на одговорна земја членка за разгледување на апликациите за меѓународна заштита примени во земја членка и поднесени од страна на државјани на трети држави или апатриди ([Dublin III Regulation](#)).

¹⁹ На пример, Бугарија, Северна Македонија, Република Молдавија.

опоравување и рефлексija, државите членки треба на жртвите да им ги обезбедат сите мерки за помош што им следуваат од претходниот датум.

4. Колку долго треба да трае периодот на закрепнување и рефлексija?

25. Конвенцијата наведува дека „тој период треба да е доволен за засегнатото лице да се опорави и да избега од влијанието на трговците со луѓе и/или да донесе информирана одлука за соработка со надлежните органи“, но не помалку од 30 дена. Конвенцијата не предвидува горна граница. Некои земји дозволуваат подолг период на закрепнување и рефлексija (на пример, шест месеци). GRETA ја поздравува одлуката на овие земји за доделување на период на опоравување и рефлексija подолг од минималните 30 дена, предвидени во Конвенцијата и/или пофлексибилни аранжмани за деца жртви.²⁰ Земјите кои имаат само горна граница за периодот на закрепнување и рефлексija треба да гарантираат минимално времетраење од 30 дена.

5. Престанок на периодот на закрепнување и рефлексija

26. Периодот за опоравување и рефлексija може да заврши на еден од четирите начини: 1) да истече времето за периодот на опоравување и рефлексija (видете го делот подолу за дозволи за престој); 2) жртвата да одлучи да соработува со властите и да добие дозвола за краткотраен престој според член 14 од Конвенцијата; 3) жртвата да реши доброволно да го прекине периодот на опоравување и рефлексija; или 4) одлуката за доделување период на опоравување и рефлексija да е отповикана/ да не се додели (види ставови 31-39 од овие Насоки).

27. Во зависност од околностите, некои држави може на жртвите на трговија со луѓе да им дадат дозвола за престој согласно член 14 веднаш, без претходно да им дадат период за опоравување и рефлексija. На пример, жртвата може да одлучи да соработува со властите од моментот на откривање на жртвата. Алтернативно, жртвата може да донесе одлука да соработува и да поднесе кривична пријава пред крајот на периодот на закрепнување и рефлексija, тогаш периодот на закрепнување и рефлексija ќе заврши, а на жртвата ќе биде одобрена дозвола за краткотраен престој. Од гледна точка на жртвата, ова може да биде поволно, бидејќи дозволата за престој се издава на подолг временски период и таа има повеќе права и обезбедува сигурност и предвидливост.

28. Сепак, државите членки треба да бидат претпазливи кога го прекинуваат периодот на закрепнување и рефлексija пред истекот на 30-те дена или кога целосно го заобиколуваат. Прво, дури и ако жртвата може да донесе информирана одлука за соработка со властите пред истекот на овој период, потребата за опоравување сеуште постои. Во такви случаи, државите членки треба да проверат дали се работи за добро информирана и доброволно донесена одлука и дали жртвата доволно закрепнала. Второ, додека дозволата за престој заснована на соработката на жртвата со властите обично трае подолго од периодот на опоравување и рефлексija, таа може да биде раскината предвреме на краток рок во зависност од статусот на кривичната постапка. На пример, во некои земји, ова може да се случи ако не се покрене или продолжи кривичната постапка затоа што не може да се открие осомничениот, не може да се соберат дополнителни докази или веќе нема потреба жртвата да учествува во постапката. Во сите овие случаи, жртвата останува без поддршка и без легален престој во земјата.

29. Важно е да се разликуваат горенаведените случаи од ситуацијата во која периодот на закрепнување и рефлексija е рано прекинат, бидејќи жртвата изјавила дека не е подготвена да соработува со властите. Ова не е валидна основа за прекинување на периодот на опоравување и

²⁰ На пример, во Исланд, Норвешка, Полска, Шпанија.

рефлексија и, за разлика од ситуацијата кога на жртвата и е издадена дозвола за престој врз основа на соработка со властите, жртвите остануваат без никаква поддршка и се лишени од можноста да опорават.

30. Периодот за опоравување и рефлексија, исто така, може да биде прекинат предвреме и доброволно од страна на жртвата во случај да одлучи да ја напушти земјата. Иако државите членки имаат обврска да и понудат на жртвата период на целосно закрепнување и рефлексија, јасно е дека не можат да ја спречат да ја напушти земјата. Доколку жртвата одбие да го искористи периодот на закрепнување и рефлексија затоа што сака да ја напушти земјата, државата треба да преземе заштитни и други мерки за да се осигура дека оваа одлука е донесена врз основа на добра информираност и доброволно. Државите членки, исто така, треба да ги исполнат обврските од член 16 од Конвенцијата, во врска со враќањето и репатријацијата на жртвите. Управувањето со вакви ситуации бара трудољубивост, тактичност и отворен пристап од страна на засегнатите службеници и агенции.

6. Основи за неодобрување или отповикување на периодот за опоравување и рефлексија

31. Членот 13 од Конвенцијата предвидува две ситуации во кои државите членки не се обврзани да го почитуваат периодот на закрепнување и рефлексија, имено, ако со тоа се нарушува јавниот ред или ако се утврди дека статусот на жртвата се бара неправилно. Овие тесно дефинирани исклучоци треба да се применуваат од случај до случај. Некои земји-членки на ЕУ применуваат друг исклучок кој е предвиден во Директивата на ЕУ 2004/81, имено кога жртвата активно и доброволно ги обновила контактите со трговецот(ите) (види стави 55-58 од овие Насоки).

i. Основи за нарушување на јавен ред

32. Ниту текстот на Конвенцијата, ниту Појаснувањето не даваат насоки за толкување на поимот јавен ред. Не постои конзистентна и јасна законска дефиниција на овој концепт. Кога се разгледува примената на исклучокот за јавен ред во контекст на член 13, може да се упати на други релевантни меѓународни стандарди опишани подолу.

33. Основот за нарушување на јавниот ред е наменет да се применуваат во многу исклучителни околности и не може да се користи од страна на државите членки за да се заобиколат нивните обврски за доделување на период на закрепнување и рефлексија. Затоа, исклучокот за јавниот ред во член 13 треба да се применува рестриктивно, имајќи ги предвид околностите на поединечниот случај. Државата го има товарот на докажување и одлуката за примена на исклучокот за јавен ред мора да биде потврдена со докази. Од важност е судската пракса на Европскиот суд за човекови права во врска со исклучокот за јавниот ред во член 1 од Протоколот бр. 7 од Европската конвенција за човекови права (ЕКЧП) поврзан со протерувањето на странци кои законски престојуваат. Судот нагласил дека фактот на „само укажување дека апликантот бил опасен за јавниот ред и безбедност, без да се потпира на најмал аргумент за поддршка на тоа тврдење, не може да се оправда со одредбите од став 2 од член 1 од Протоколот бр. 7.”²¹

34. Примената на исклучокот поради нарушување на јавен ред бара индивидуално испитување и почитување на принципот на пропорционалност. Согласно судската пракса на ЕУ, мора да постои вистинска, присутна и доволно сериозна закана што влијае на еден од основните интереси на општеството.²² Долгогодишен жител може да биде протеран само ако лицето е вистинска и доволно сериозна закана за јавниот ред.²³ Ако некое лице не е долгогодишен резидент, државите имаат

²¹ Европски суд за човекови права, *Takush v. Greece*, став 63.

²² Европски суд на правдата, *HT v Land Baden-Württemberg*, став 79.

²³ Државите членки “мора да ги земат во предвид должина на престој на нивната територија, возраста на лицето, последиците по него или неа и семејството и поврзаноста со земјата на потекло.” Види Meijers Committee (Standing Committee of Experts on

пошироко дискреционо овластување, но сепак мора да се донесе индивидуална одлука и да се почитува принципот на пропорционалност. Основите за одбивање мора да бидат оправдани и да постои право на ефективна судска заштита.²⁴

35. Општо земено, осудата или утврдување на веројатна причина дека лицето извршило сериозно кривично дело може да ја оправда примената на исклучокот за јавен ред според член 13, но без повреда на принципот за неказнување гарантиран во член 26. Ако жртвата на трговија со луѓе била принудена да биде вклучена во незаконски активности, не треба да се применува исклучокот за јавен ред. Треба да се земе предвид фактот дека жртвите може да имаат потешкотии да ја откријат својата ситуација, па и во однос на било какви незаконски активности што можеби биле принудени да ги извршат. Токму поради овие причини исклучокот за јавен ред треба да се применува со најголема претпазливост. Заштитата на јавниот ред треба да се балансира со потребата и позитивната обврска да им се обезбеди поддршка на жртвите на трговија со луѓе.²⁵

36. Исклучокот за повреда на јавен ред може да се применува само *vis-à-vis* жртвите на трговија со луѓе поединечно, а не групно со оглед на ситуацијата. Ова значи, на пример, дека во случај на пресретнати големи групи мигранти на граница, мора да се преземат чекори за да се идентификуваат жртвите на трговија со луѓе меѓу нив и да се процени, од случај до случај, нивната индивидуална закана за јавен ред пред да се донесе одлука со која не им се дозволува период на закрепнување и рефлексивност.²⁶

ii. Нејправилно побаран статус на жртва

37. Слично на исклучокот за јавен ред, концептот на „статусот на жртвата кој се бара неправилно“ не е објаснет во Конвенцијата ниту во нејзиното Појаснување. Оваа одредба беше вклучена поради стравот дека периодот на закрепнување и рефлексивност може да биде злоупотребен од лица кои сакаат да ги заобиколат законите за имиграција. GRETA нагласува дека оваа основа за отповикување или одбивање да се одобри период на опоравување и рефлексивност треба да се применува од случај до случај со целосно земање предвид на индивидуалните околности на секоја жртва.

38. Како што е наведено во став 12 од овие Насоки, постојат голем број причини зошто жртвите на трговија со луѓе не можат да им дадат на властите целосни и/или соодветни информации. Во таква ситуација може да изгледа како жртвата неправилно да бара статус на жртва, но недостатокот на информации всушност се должи на траумата предизвикана од трговијата со луѓе. Затоа, државите членки треба да го применуваат овој исклучок со претпазливост, земајќи ги предвид сите околности на случајот. Тие што ги носат овие одлуки, треба да бидат запознаени со тоа како трговијата со луѓе влијае на жртвите и треба да ги земат предвид сите релевантни фактори кога ги проценуваат можните празнини во доказите или очигледниот недостаток на кредибилитет од страна на жртвата. Државата треба да докаже дека статусот на жртва е неправилно побаран. Фактот дека кривичната истрага не дала резултати не треба да биде причина да се заклучи дека статусот на жртвата е неправилно побаран.

39. Жртвите на трговија со луѓе треба да имаат можност да поднесат жалба на одлуката да не им се одобри период на опоравување и рефлексивност врз основа на една од горенаведените основи. Додека трае жалбената постапка, извршувањето на наредбите за протерување треба да се стави во мирување.

International Immigration, Refugee and Criminal Law), [Public Policy Restrictions in EU Free Movement and Migration Law - General Principles and Guidelines](#) (2021), стр. 35.

²⁴ Ibid., п. 47 и следното.

²⁵ Matrix Chambers, [‘High Court orders no public order disqualifications of slavery victims may take place without a risk assessment pending trial’](#) (27 јули 2023).

²⁶ Види [10th General Report](#) за активностите на GRETA (2021), ставови 145-146.

V. МЕРКИ ЗА ПОМОШ ЗА ВРЕМЕ НА ПЕРИОДОТ НА ЗАКРЕПНУВАЊЕ И РЕФЛЕКСИЈА

40. Членот 13 од Конвенцијата експлицитно пропишува дека лицата на кои им е одобрен период на опоравување и рефлексивност имаат право на мерките за помош наведени во член 12, ставови 1 и 2 од Конвенцијата. Тие мора да се гарантираат не само што ќе заврши постапката за идентификација (член 10), туку што има разумна основа да се верува дека некое лице е жртва на трговија со луѓе. Обезбедувањето навремена и ефикасна помош и заштита е од клучно значење не само за закрепнување и успешната реинтеграција на жртвите, туку и да можат да ги прекинат врските со трговците со луѓе и да можат да ги поддржат истрагата и кривичното гонење, доколку се одлучат на тоа.²⁷ Секое доцнење или ограничување во обезбедувањето помош може да ги остави жртвите ранливи на понатамошна трговија со луѓе или повторна трговија со луѓе.²⁸ Помошта треба да се обезбеди без оглед на тоа дали претпоставената странска жртва на трговија со луѓе има пристап до неа по други основи.

41. Помошта опфаќа најмалку обезбедување на животен стандард доволен за да се гарантира егзистенција на жртвите и вклучува соодветно и безбедно сместување, психолошка и материјална помош. Сместувањето треба да биде приспособено на специфичните потреби на жртвата. Пристап до медикаменти за итни случаи. Третманот е особено неопходен за жртвите на трговија со луѓе кои биле експлоатирани или изложени на насилство. Овој вид помош може исто така да овозможи да се чуваат докази за насилството за, доколку сакаат, жртвите да можат да преземат правни мерки.²⁹

42. Услугите за преведување и толкување се суштински мерки за гарантирање на пристапот до правата, што е предуслов за пристап до правдата и не е ограничено на правото на преведувач во судските постапки. Советувањето и информирањето, особено во однос на нивните законски права и услугите што им се достапни, на јазик што тие можат да го разберат, се исто така суштински за зајакнување и закрепнување на жртвите. Информациите и советувањето треба да им овозможат на жртвите да ја проценат својата ситуација и да направат информиран избор од различните можности што им се отворени.³⁰

43. Решавањето на потребите за безбедност и заштита е од фундаментално значење, со оглед на подложноста на жртвите на понатамошна експлоатација и повреда. Од суштинско значење е да се обезбеди индивидуален пристап и да се обезбедат мерки кои целосно ја земаат предвид безбедноста на жртвите. Понатаму, имајќи предвид дека потребите на жртвите може да бидат специфични и да варираат врз основа на различни фактори, како што се полот, возраста и формата на експлоатација, треба да се обезбедат мерки за помош и заштита со соодветно внимание на индивидуалните околности на жртвата.

44. Иако Конвенцијата не ги обврзува државите членки да го гарантираат правото на работа за време на периодот на закрепнување и рефлексивност, ГРЕТА нагласува дека давање дозвола на жртвите за работа во овој период може да биде корисно да ја вратат личната, економската и социјалната автономија.

²⁷ Види [8th General Report](#) за активностите на ГРЕТА (2019), став 87.

²⁸ Ibidem.

²⁹ Види [Explanatory Report](#) на Конвенцијата, став 157.

³⁰ Види [Explanatory Report](#) на Конвенцијата, став 160.

VI. ОДНОС ПОМЕЃУ ПЕРИОДОТ НА ОПОРАВУВАЊЕ И РЕФЛЕКСИЈА И ДОЗВОЛИТЕ ЗА ПРЕСТОЈ

45. Во Појаснувањето на Конвенцијата се наведува дека периодот на опоравување и рефлексija не треба да се меша со издавањето на дозвола за престој според член 14, став 1, од Конвенцијата.³¹ Овој член бара од државите членки да предвидат во нивното домашно законодавство можност за доделување обновлива дозвола за престој на жртвите доколку надлежниот орган смета дека нивниот престој е неопходен поради нивната лична ситуација и/или надлежниот орган смета дека нивниот престој е неопходен заради нивна соработка со надлежните органи во истрага или кривична постапка

46. Државата членка треба да вклучи една или да ги вклучи двете горенаведени ситуации како посебна основа за дозвола за престој. Дозволата за престој заснована на соработка со надлежните органи беше воведена за да се одговори на фактот дека жртвите често се двоумат да контактираат со националните власти поради страв од итна депортација во нивната земја на потекло како мигранти без документи во земјата каде што биле експлоатирани.³² Личната ситуација како основа за дозвола за престој опфаќа различни околности, како што се безбедноста на жртвата, здравствената состојба, семејните околности, психолошките потреби или други релевантни фактори кои треба да се земат предвид.³³ ГРЕТА ја истакнува важноста да им се дозволи на жртвите, кои можеби се плашат да соработуваат во истрагата на пример затоа што им се заканувале трговците со луѓе, да добијат дозвола за престој врз основа на нивната лична ситуација.

VII. ОДНОС ПОМЕЃУ ПЕРИОДОТ НА ЗАКРЕПНУВАЊЕ И РЕФЛЕКСИЈА И МЕЃУНАРОДНА ЗАШТИТА

47. Согласно член 40, став 4, од Конвенцијата, ни една нејзина одредба нема да влијае на постоечките меѓународни правни обврски, вклучително и оние според Конвенцијата од 1951 година и Протоколот од 1967 година во врска со статусот на бегалците. Поточно, ова потврдува дека да се биде жртва на трговија со луѓе не го исклучува правото да се бара азил, а државите членки мора да обезбедат дека жртвите имаат пристап до правични и ефикасни постапки за азил. Дополнително, државите мора да го почитуваат принципот на non-refoulement, и да спречат поврат на поединци во земји каде што може да се соочат со прогон или да претрпат повреда.³⁴

48. Како општ принцип, статусот поврзан со азил со кој се дава можност на лице легално да престојува на територијата на државата членка не го исклучува правото на лицето на период на опоравување и рефлексija според член 13 од Конвенцијата. На сите претпоставени странски жртви на трговија со луѓе, вклучувајќи ги барателите на азил и оние кои потпаѓаат под Даблинската регулатива, треба да им се обезбеди период на опоравување и рефлексija и да можат целосно да ги користат сите мерки на заштита и помош предвидени во член 12, ставови 1 и 2, од Конвенцијата. Како што беше наведено погоре, иако член 13, став 1, од Конвенцијата забранува извршување на наредба за протерување против претпоставена странска жртва на трговија со луѓе и наметнува обврска да се одобри неговиот или нејзиниот престој на територијата на државата членка, враќањето и периодот на рефлексija служи за други цели, имено обезбедување мерки за заштита и помош на претпоставените жртви на трговија со луѓе. Не се потребни слични или паралелни мерки за барателите на азил на национално ниво да се усогласат со оние предвидени со Конвенцијата, на пример, пристап до

³¹ Види [Explanatory Report](#) на Конвенцијата, став 175.

³² Види [Explanatory Report](#) на Конвенцијата, став 185.

³³ Види [Explanatory Report](#) на Конвенцијата, став 184.

³⁴ Види ГРЕТА [Guidance Note on the entitlement of victims of trafficking, and persons at risk of being trafficked, to international protection.](#)

специјализирано сместување и психолошка поддршка. Понатаму, времетраењето на постапката за азил (кога е забрзана) може да биде пократко од одобрието за престој на теренот на периодот на закрепнување и рефлексija.

49. Како што е наведено во став 22 од Насоките, периодот на закрепнување и рефлексija се применува за претпоставените жртви на трговија со луѓе откриени во текот на постапката за азил, кои треба да бидат вратени во друга држава во согласност со Даблинската регулатива. Државата на чија територија е присутна жртвата има обврска да обезбеди период на опоравување и рефлексija и оваа обврска не може да се пренесе на друга држава. Европскиот суд на правдата го зазеде истиот став во однос на забраната за протерување според Директивата 2004/81/ЕЗ на Советот на ЕУ, кога утврди дека може да се донесе одлука за трансфер во друга држава на ЕУ во согласност со Даблинската регулатива, но не може тоа да се направи во периодот на закрепнување и рефлексija.³⁵

VIII. ПРИМЕНА НА ПЕРИОДОТ НА ОПОРАВУВАЊЕ И РЕФЛЕКСИЈА КАЈ ДЕЦАТА

50. Конвенцијата не прави разлика помеѓу возрасни и деца во однос на нужноста од периодот на закрепнување и рефлексija. Тој треба да им се понуди на сите претпоставени жртви без разлика на нивната возраст. Сепак, треба да се земат предвид некои особености кога станува збор за децата, имено властите мора да го имаат предвид најдобриот интерес на детето. Некои држави членки обезбедуваат подолг период на закрепнување и рефлексija за децата жртви на трговија со луѓе.³⁶

51. Клучно е на децата без придружба да им се додели законски старател за време на периодот на закрепнување и рефлексija. Имајќи го предвид најдобриот интерес на детето, законскиот старател одлучува за учеството на детето во програмите за помош и заштита што ги нуди државата членка за време на периодот на закрепнување и рефлексija.

IX. ПРАКТИЧНИ ЧЕКОРИ ЗА ДА СЕ ОБЕЗБЕДИ ДОСЛЕДНА ПРИМЕНА НА ПЕРИОДОТ НА ЗАКРЕПНУВАЊЕ И РЕФЛЕКСИЈА

1. Систематско обезбедување информации за жртвите

52. На претпоставените и формално идентификуваните жртви на трговија со луѓе треба проактивно да им се обезбедат информации за нивните права, вклучително и правото на период на опоравување и рефлексija и услугите и мерките за помош обезбедени во овој период, како и начинот на пристап до нив. Информациите треба да ја земат предвид возраста на жртвата, зрелоста, интелектуалниот и емоционалниот капацитет, писменоста и секоја ментална, физичка или друга попреченост што може да влијае врз способноста за разбирање. Информациите треба да се обезбедат без оглед на капацитетот или подготвеноста на жртвата да соработува во кривичната постапка.

2. Обука и упатства за релевантни професионалци

53. Мониторингот на ГРЕТА покажува дека надлежните власти често не знаат дека жртвите на трговија со луѓе имаат право да добијат период на опоравување и рефлексija. Како резултат на тоа, на жртвите не им се нуди овој период кога ќе дојдат во контакт со властите, особено кога не се придружени од специјализирани невладини организации. Затоа, обезбедувањето обука на релевантните

³⁵ Европски суд на правдата С-66-21 20 октомври 2022; [O.T.E. vs Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid](#) (Холандија).

³⁶ На пример, Хрватска, Кипар, Полска.

службеници е од клучно значење. Сите службеници чии задачи може да ги стават во контакт со жртви на трговија со луѓе треба да знаат за периодот на закрепнување и рефлексija. Службениците вклучени во идентификацијата на жртвите треба да добијат јасни инструкции во кои се нагласува потребата да им се понуди и објасни периодот на закрепнување и рефлексija на претпоставените жртви. Понатаму, службениците за спроведување на законот или другиот персонал одговорен за идентификација на жртвите треба систематски да ги упатуваат жртвите на трговија со луѓе до структури кои обезбедуваат помош, на пример, специјализирани невладини организации кои им овозможуваат да ги остварат своите права, вклучително и оние пропишани во член 12, ставови 1 и 2 од Конвенцијата.

3. Собирање податоци

54. Во голем број држави членки, ГРЕТА забележа отсуство на податоци или недостаток на разделени податоци во врска со доделувањето на периодот на закрепнување и рефлексija. Собирањето на такви податоци е важно за следење на почитувањето на одредбите за периодот на опоравување и рефлексija.

X. ДЕЈСТВО НА КЛАУЗУЛАТА ЗА ИСКЛУЧУВАЊЕ (ЧЛЕН 40, СТАВ 3 ОД КОНВЕНЦИЈАТА)

55. Членот 40, став 3 од Конвенцијата содржи додадена „одредба за исклучување“ со цел да се регулираат потенцијалните конфликти меѓу правото на ЕУ и Конвенцијата. Оваа одредба вели дека „без да се наруши предметот и целта на оваа Конвенција и без да се наруши нејзината целосна примена во однос на други страни, страните кои се членки на Европската унија во нивните меѓусебни односи, ќе ги применуваат правилата на Заедницата и на Европската унија, доколку постојат правила на Заедницата или на Европската унија кои го регулираат конкретниот предмет и се применливи за конкретниот случај.“

56. Директивата на ЕУ 2004/81/ЕЗ наведена во став 3 од овие Насоки е од особено значење, бидејќи вклучува период на рефлексija во членот 6. Во принцип, овој член е надвор од опсегот на одредбата за исклучување, бидејќи доделувањето на периодот на рефлексija се однесува на односот помеѓу државата и поединецот кој е претпоставена жртва на трговија со луѓе, а не меѓу земјите-членки на ЕУ во нивните меѓусебни односи.³⁷

57. Сепак, постојат ситуации во кои Конвенцијата и Директивата на ЕУ го решаваат истото прашање на различни начини, иако одредбата за исклучување не е применлива. Иако Директивата на ЕУ 2004/81/ЕЗ се однесува само на граѓани кои не се членки на ЕУ, би било против предметот и целта на Конвенцијата да не се обезбедува период на опоравување и рефлексija за државјаните на ЕУ кои живеат во друга земја-членка на ЕУ кои станале жртва на трговија со луѓе. Како такви, и без ограничување на правата на овие државјани на ЕУ според правото на ЕУ, треба да им се додели период на закрепнување и рефлексija. Со оглед на фактот дека Директивата на ЕУ не предвидува минимална должина, а во согласност со Конвенцијата, периодот треба да биде најмалку 30 дена.

58. Според горенаведената директива на ЕУ, периодот на закрепнување и рефлексija може да се прекине доколку жртвата активно, доброволно и на своја иницијатива го обновила контактот со сторителот(ите) на делото. Ваква основа за прекинување на овој период не постои во Конвенцијата. Имајќи предвид дека во случаите на трговија со луѓе, сторителот и жртвата често се познаваат, и дека жртвата често зависи од сторителот, како и последиците од траумата и фактот дека жртвата е во странска

³⁷ Ваквите ситуации би вклучувале, на пример, примена на Даблинската регулатива (види ставови 48 и 49 од Насоките) или прекугранична соработка помеѓу членки на ЕУ.

земја, не е невообичаено жртвата да го обнови контактот со сторителот. Прекинувањето на периодот на опоравување и рефлексија во овие случаи ќе и наштети на суштината на член 13 од Конвенцијата бидејќи заштитата и закрепнувањето на жртвата ќе станат ништовни и неважечки. Затоа, земјите-членки на ЕУ треба да бидат претпазливи во однос на прекинување на периодот на опоравување и рефлексија во случај на обновен контакт со сторителот(ите). Треба да се утврди од случај до случај дали прекилот на периодот на опоравување и рефлексија навистина е во согласност со предметот и целта на Конвенцијата и не води до повреда на Конвенцијата.

Конвенцијата на Совет на Европа за акција против трговијата со луѓе, која стапи на сила во 2008 година, е меѓународен договор со сеопфатна рамка за борба против трговија со луѓе заснована врз перспектива за заштита на човековите права и на правата на жртвата. Како што предвидува членот 13 од Конвенцијата, периодот на закрепнување и рефлексија е главен чекор во заштитата и помошта на жртвата.

Насоките ги акцентираат целите и принципите на закрепнување и рефлексија, правниот основ и процедурите за нивно доделување, како и односот со другите одредби во Конвенцијата. Целта е да се зајакне имплементацијата на обврската да се додели период на закрепнување и рефлексија на жртвите на трговија со луѓе и да им се дадат конкретни и практични насоки на надлежните органи, агенции и граѓански организации.

Периодот на закрепнување и рефлексија мора да се додели веднаш штом би постоеле разумни основи дека лицето е жртва на трговија со луѓе. Целта е да им се овозможи на жртвите да се здобијат со минимална психолошка стабилност и да донесат информирана одлука дали сакаат да соработуваат со надлежните органи во истрагата и кривичниот прогон на трговците со луѓе. За време на овој период, не е возможно да се изврши наредбата за депортација против претпоставена жртва, со што им се гарантира суштинска заштита.

trafficking@coe.int
www.coe.int/trafficking

Овој превод е направен со финансиска поддршка на Европската Унија и на Советот на Европа. Наведената содржина е единствена одговорност на Советот на Европа и не значи дека секогаш ги одразува ставовите на Европската унија.

МКД

Земјите членки на Европската Унија одлучија да ги поврзат своите знаења, ресурси и судбини. Заедно тие изградија зона на стабилност, демократија и одржлив развој, истовремено одржувајќи ја културната разновидност, толеранцијата и индивидуалните слободи. Европската Унија се залага за споделување на своите постигнувања и вредности со држави и народи и надвор од нејзините граници.

www.europa.eu

Советот на Европа е водечка организација за човековите права на континентот. Таа се состои од 46 држави членки, вклучувајќи ги сите држави членки на Европската унија. Сите држави членки на Советот на Европа ја потпишаа Европската конвенција за човекови права, која претставува меѓународен договор за заштита на човековите права, демократијата и владеењето на правото. Европскиот суд за човекови права ја следи примената на оваа конвенција од страна на државите членки.

www.coe.int

Превод кофинансиран
од Европската Унија

